

EMILIA JANASEK
Doktorantka IE KUL

„DO PANA WZNOSZĘ MÓJ GŁOS”
PYTANIA O DUCHOWOŚĆ EKUMENICZNĄ

Sesja naukowa Instytutu Ekumenicznego KUL
Lublin, 24 stycznia 2008 roku

W 2008 r. przypada setna rocznica zainicjowania Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan. W związku z tym w trakcie tegorocznego Tygodnia Modlitw Instytut Ekumeniczny KUL zorganizował 24 stycznia 2008 r. sesję naukową poświęconą duchowości ekumenicznej.

I. POWITANIE I SŁOWO WSTĘPNE

Spotkanie rozpoczęło się wspólną modlitwą wszystkich uczestników. Następnie ks. prof. Leonard Górk a SVD, dyrektor Instytutu Ekumenicznego, przywitał zebranych, a w szczególności: ks. prof. Marka Chmielewskiego, Prodziekana Wy-

działu Teologii KUL, ks. prof. Antoniego Kościa SVD, Dziekana Wydziału Prawa KUL, ks. prof. Wacława Hryniewicza OMI, pastora mgra Mariusza Maikowskiego i pana redaktora Stanisława Sarka z TN KUL.

Po powitaniu, słowo wstępne wygłosił ks. prof. Marek Chmielewski. Postawił on pytanie: Czy uczestnicy sesji naukowej będą zajmować się duchowością ekumeniczną czy też duchowym ekumenizmem? Ksiądz Profesor stwierdził, że w nauczaniu Jana Pawła II ani razu nie pojawiło się pojęcie duchowości ekumenicznej, natomiast wielokrotnie mówił on o ekumenizmie duchowym, który jest jednym z wiodących tematów encykliki *Ut unum sint*. Papież wielokrotnie powracał do tego zagadnienia w swych wypowiedziach. Ekumenizm duchowy, który jest duszą i sercem ekumenizmu, polega na nawróceniu serca i świętości życia łącznie z publicznymi i prywatnymi modlitwami o jedność (DE 8). Ks. prof. Chmielewski podkreślił, że priorytetami w działalności duszpasterskiej Kościoła są dialog i modlitwa. W nauczaniu Jana Pawła II wymiar duchowy ściśle łączy się z wymiarem personalistycznym. Ekumenizm przynagla do uznania bogactwa tradycji liturgicznych i życia duchowego chrześcijan różnych proveniencji. Ks. prof. Chmielewski podkreślił, że uznanie bogactwa życia duchowego Kościołów jest węzłowym punktem dialogu ekumenicznego. Prelegent stwierdził, że centrum budowania jedności duchowej chrześcijan jest Eucharystia, celem zaś działalności ekumenicznej – komunია eucharystyczna. Ekumenizm duchowy jest praktycznym wyrazem duchowości religijnej. Należy go osadzić w szerszym kontekście duchowości chrześcijańskiej. W zakończeniu swego wystąpienia ks. prof. Chmielewski wyraził nadzieję, że w trakcie tej sesji ekumenicznej uzyska odpowiedź na postawione przez siebie pytanie.

Zanim zabrali głos pozostali prelegenci, miała miejsce prezentacja zeszytu 7 „Roczników Teologicznych” za lata 2006-2007 poświęconego teologii ekumenicznej. Przedstawienia treści periodyku dokonał sekretarz komitetu redakcyjnego – ks. dr Stanisław Józef Koz a. Przypomni ał on, że w bieżącym roku przypada dwudziestopięcioletnie istnienia Instytutu Ekumenicznego. Podkreślił on także, iż w „Rocznikach” znaleźć można dokumentację pracy twórczej dwóch szacownych Jubilatów: ks. prof. Wacława Hryniewicza OMI i ks. prof. Leonarda Górki SVD. Ks. dr Koz a złożył podziękowania tym, którzy przyczynili się do powstania kolejnego zeszytu prezentowanego czasopisma. Po tym wystąpieniu dyrektor Instytutu Ekumenicznego podziękował ks. drowi Kozie za wieloletnią, zakończoną w czerwcu 2007 r., pracę w Instytucie. Do wyrazów wdzięczności dołączył pamiątkowy album.

II. PRELEKCJE

Zasadniczą część styczniowej sesji ekumenicznej zainicjował ks. dr Przemysław Kantyka, który zaprosił do przedstawienia swojego wystąpienia ks. dra Andrzeja Kaima SAC. Jego prelekcja została zatytułowana *O duchowość epifanią*. Na

wstępie swego referatu ks. dr Kaim zgodził się ze stanowiskiem przedmówcy, iż nie istnieje precyzyjna definicja duchowości ekumenicznej. Swoje rozważania na temat duchowości ekumenicznej osadził w kontekście namysłu nad duchowościami zakonnymi, które rodzą się z wezwania Jezusa: „*Duc in altum*” Prelegent stwierdził, że istotą duchowości ekumenicznej jest harmonia pomiędzy *lex orandi*, *lex credendi* i *lex operandi*, czyli doktryną, kultem i świadectwem. Dziewiętnastowieczni założyciele zakonów byli charyzmatykami, mieli dar widzenia syntetycznego, oglądu rzeczywistości z perspektywy Boga, w czym byli podobni do inicjatorów Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan. Ks. dr Kaim zauważył, że w historia ekumenizmu nacechowana jest spontanicznością, a co za tym idzie – rozchwianiem proporcji między poszczególnymi elementami duchowości. Nadmierna koncentracja na duchowości liturgicznej, często niesie ze sobą niebezpieczeństwo rytualizacji, aktywizmu czy też nadmiernego skupienia się na doktrynie. Tajemnicy jedności należy szukać w modlitwie Jezusa w wieczniku. Duchowość dziewiętnastowieczna polega na naśladowaniu Chrystusa. Także współcześnie istnieje taka potrzeba. Wyraża się ona w łączeniu ludzkiej modlitwy z modlitwą Jezusa o jedność, która jest modlitwą wysłuchaną, niezależnie od stopnia ludzkiego zaangażowania. Modlitwa o jedność jest wyrazem nadziei na zaistnienie jednej owczarni i jednego pasterza. Ks. dr Kaim wskazał także na potrzebę rozwoju duchowości opartej o epifanię Boga, ekonomię Bożą. Wpływa ona z uniwersalizmu eklezjologicznego II Soboru Watykańskiego. Oktawa Modlitw o Jedność Chrześcijan ma swoją paralelę w rzymskich obchodach Oktawy Objawienia Pańskiego. Według prelegenta chrześcijaństwo zachodnie w świętowaniu Wcielenia Chrystusa skupiło się na naturalistycznie pojmowanym Jego Narodzeniu, natomiast chrześcijański Wschód zwrócił także uwagę na pokłon mędrców, Chrztost Pański oraz cud w Kanie. Na zakończenie zebrani usłyszeli zachętę do czynienia wszystkiego, co leży w ludzkiej mocy, na rzecz jedności Kościoła Chrystusowego, pokładając jednak całą ufność w Bogu. To bowiem jest powołaniem każdego chrześcijanina.

Następnym prelegentem był ks. dr Sławomir P a w ł o w s k i SAC, który w swoim wystąpieniu syntetycznie przedstawił stuletnią historię Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan. Na początku zauważył, że w opracowaniach zajmujących się historią ekumenizmu wymienia się cztery kluczowe elementy stojące u źródeł współczesnego Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan: wezwanie Leona XIII z 1894 r. do odprawiania oktawy modłów o jedność w kontekście Uroczystości Zesłania Ducha Świętego, zapoczątkowanie tejże modlitwy przez Paula Wattsona w 1908 r., inicjatywę o. Paula Couturiera z 1935 r., a także rozpoczęcie w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX wieku wspólnego przygotowywania tekstów na Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan przez Sekretariat ds. Jedności Chrześcijan i Komisję „Wiara i Ustrój” Ks. dr Pawłowski zwrócił uwagę na fakt, że w podręcznikach do ekumenizmu wskazuje się na wielu prekursorów Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan. Są to: pierwsza konferencja biskupów anglikańskich w Lambeth w 1867 r., gdzie podkreślono wagę modlitwy o jedność; propozycja takiej modlitwy dana w 1840 r.

przez konwertytę ks. Ignatiusa Spencera; opublikowanie w 1820 r. przez ks. Jamesa Stewarta „Wskazówek dla ogólnego zjednoczenia chrześcijan na rzecz wylania Ducha Świętego”; powstanie Aliansu Ewangelicznego w 1846 r.; ruchy charyzmatyczne istniejące w Szkocji w 1740 r., które wzywały do modlitwy za inne Kościoły; założenie Braci Morawskich przez hr. Mikołaja von Zizendorfa w 1722 r. w Hernhutt. Prelegent przytoczył opinię prof. Karola Karskiego z Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie, że każda dobra idea, inspirowana przez Ducha Świętego, podejmowana jest niezależnie od siebie przez różnych ludzi w różnych miejscach. Następnie ks. dr Pawłowski przybliżył szczegóły związane z początkiem Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan, a także rozwój tego dzieła. Podkreślił, że ks. Paul Couturier zmodyfikował intencję modlitwy, proponując, by modlić się o jedność, jakiej pragnie Chrystus, i w ten sposób, jak On chce. Prelegent przedstawił także słuchaczom proces powstawania materiałów na Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan. Przygotowują je z dwuletnim wyprzedzeniem lokalne społeczności, następnie do pracy przystępuje Papieska Rada ds. Popierania Jedności Chrześcijan i Komisja „Wiara i Ustrój”, na końcu zaś materiały te są adaptowane do warunków poszczególnych krajów. Prelegent przedstawił materiały opracowane na tegoroczny Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan. W zakończeniu odwołał się do opisowej definicji duchowości ekumenicznej, sformułowanej przez ks. prof. Wacława Hryniewicza.

Ostatnim prelegentem był ks. mgr Marcin Składanowski – doktorant Instytutu Ekumenicznego KUL. Omówił on wydane w 2006 r. „Vademecum ekumenizmu duchowego” autorstwa kard. Waltera Kaspera. Dzieło to pierwotnie miało być dokumentem Papieskiej Rady ds. Popierania Jedności Chrześcijan. Referent zwrócił uwagę na potrzebę prawidłowego rozumienia ekumenizmu. Nie jest on indyferentyzmem ani dziedziną działania wąskiej grupy specjalistów. Po przytoczeniu soborowej definicji ekumenizmu duchowego uczestnicy sesji zaznajomieni zostali z historią powstania „Vademecum ekumenizmu duchowego” oraz z zasadniczymi myślami zawartymi w tej publikacji. Stwierdzone zostało, że centrum ekumenizmu nie są dialogi, lecz duchowa więź, dzięki czemu uczestnikami ruchu ekumenicznego stają się wszyscy chrześcijanie. Zgodnie z Dekretem o ekumenizmie II Soboru Watykańskiego ekumenizm duchowy nie jest dodatkiem do tego ruchu, lecz jego centrum. Kard. Kasper w przedstawionej publikacji napisał, że jej celem jest zebranie tego, co jest już możliwe w urzeczywistnianiu się jedności duchowej między chrześcijanami. Następnie ks. Składanowski przedstawił wymienione w „Vademecum ekumenizmu duchowego” możliwości wspólnego przeżywania wiary oraz jej pogłębiania poprzez różne inicjatywy związane z Biblią, świadectwo męczenników, wspólną modlitwę i różnorodne działania na polu kultury chrześcijańskiej oraz wspólne dawanie świadectwa wiary w Chrystusa w świecie i przekształcanie go. Bardzo interesującą częścią referatu ks. Składanowskiego było przedstawienie jego krytycznych uwag odnoszących się do sposobu ujęcia ekumenizmu w omawianym „Vademecum” Podstawowym zarzutem wysuniętym wobec kard. Kaspera przez prelegenta jest poprzestawanie w „Vade-

mecum” na „ekumenizmie uśmiechu” i pomijanie istniejących trudności wynikających z braku jedności eucharystycznej, problemów przeżywanych przez ludzi żyjących w małżeństwach mieszanych, a także wynikających z istnienia świętych, którzy jawią się jako nieekumeniczni. Podsumowując swoje przedłożenie, ks. Składanowski ocenił „Vademecum ekumenizmu duchowego” jako książkę wartościową ze względu na praktyczny aspekt przedstawionych w niej treści. Postulował też, by książkę tę przetłumaczyć na język polski i jak najszybciej wydać. Dobrze byłoby jednak podchodzić do niej krytycznie, gdyż w ten sposób ekumenizm będzie czymś żywym.

III. DYSKUSJA

Zwieńczeniem styczniowej sesji ekumenicznej była dyskusja, nad której przebiegiem czuwał ks. dr Przemysław K a n t y k a. Wzięli w niej udział, oprócz prelegentów, także ks. prof. Wa c ł a w H r y n i e w i c z, ks. Z b i g n i e w C z e r w i ń s k i, pastor zboru Ewangelicznych Chrześcijan Jacek D u d a oraz pastor Adwentystów Dnia Siódmego Mariusz M a i k o w s k i. Był to czas dzielenia się osobistym świadectwem uczestniczenia w ruchu ekumenicznym. Przypomniano o początkach przebudzenia ekumenicznego w Lublinie. Próbowano także doprecyzować pojęcie duchowości ekumenicznej, a także wskazywać na to, jak włączać się w duchowość całości. Wszystkie wystąpienia podsumowane zostały przez ks. dra Kantykę w słowie kończącym. Sesję zamknęła wspólna modlitwa uczestników.